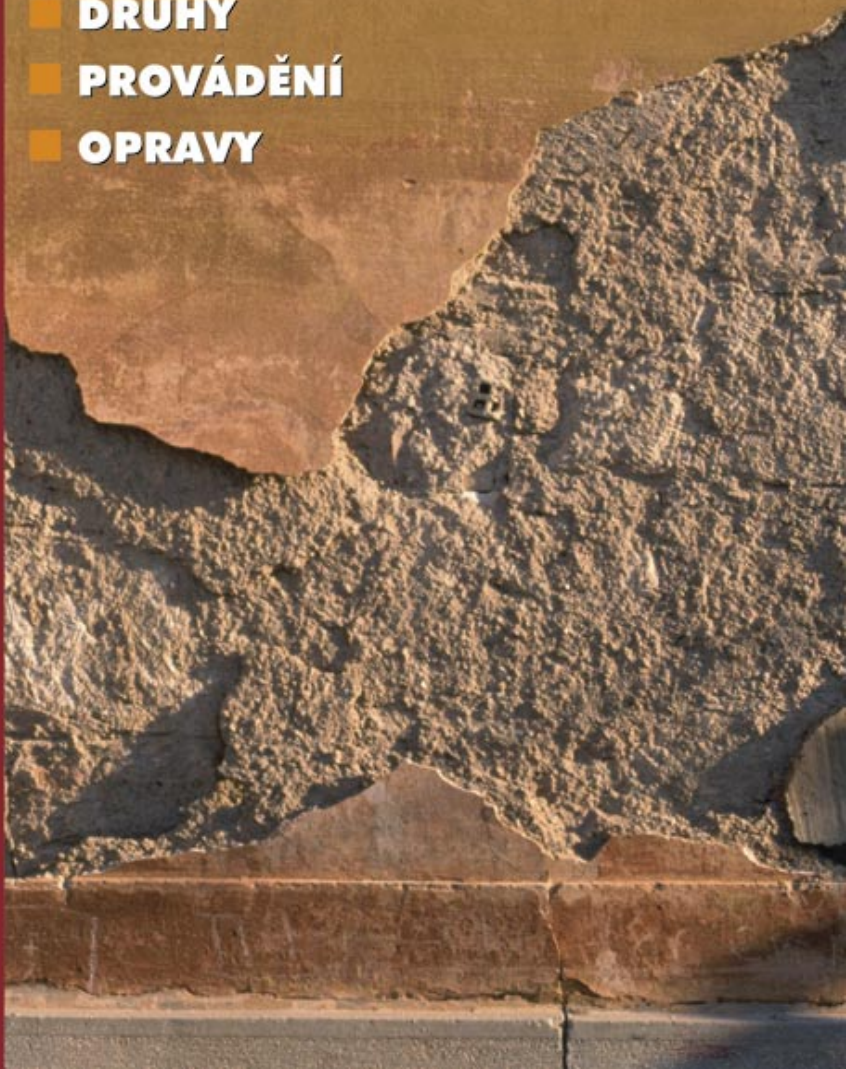

OMÍTKY

MARTIN BLAHA

- **DRUHY**
- **PROVÁDĚNÍ**
- **OPRAVY**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Obsah

Úvod	7
1 Druhy omítek	8
1.1 Rozdělení omítek dle složení	8
1.2 Rozdělení omítek podle způsobu zpracování a výroby	13
1.3 Rozdělení omítek dle použití	14
1.4 Rozdělení omítek podle vzhledu	16
2 Předpisy a normy	18
3 Technické normy EU	22
4 Hlavní kritéria kvality omítek	24
5 Základní zásady zpracování omítek	28
5.1 Podklad	29
5.2 Nanášení omítky	30
5.2.1 Fasády	31
5.2.2 Omítky na zdivo z cihelných tepelně-izolovaných bloků	31
5.2.3 Omítky na zdivo z pórobetonu	33
6 Typy omítek – charakteristika a použití	36
6.1 Omítky vyráběné na stavbě	36
6.2 Průmyslově vyráběné omítky	38
6.2.1 Vnitřní a vnější omítky	38
6.2.2 Podhoz (špric)	39
6.2.3 Jádrová omítka	40
6.2.4 Ruční a strojní omítky	40
6.3 Lehčené omítky	41

6.3.1 Soklové omítky	42
6.4 Speciální omítky	42
6.4.1 Sádrové omítky	42
6.4.2 Tepelně-izolační omítky	43
6.4.3 Sanační omítky	43
6.4.4 Speciální stěrky	47
6.4.5 Dekorační tenkovrstvé omítky	48
6.4.6 Škrábané omítky	50
6.5 Hliněné omítky	51
7 Druhy povrchových úprav	54
8 Časté chyby a vady	61
8.1 Trhlinky	61
8.1.1 Hodnocení trhlin	63
8.1.2 Hlavní typy trhlin	64
8.1.3 Hlavní zásady průzkumu před sanací	68
8.1.4 Sanační metody	70
8.2 Vlhkost	78
9 Rekonstrukce a opravy starých historických omítek	87
Literatura	95
Rejstřík	96

Úvod

V posledních dvaceti letech prošlo také tradiční omítkářské řemeslo prudkým vývojem vyvolaným novými zdicími materiály, zvýšenými požadavky na rychlost, kvalitu a technické vlastnosti konstrukcí a jejich povrchových úprav. Mnohdy jsme překvapeni širokou nabídkou více či méně vhodných speciálních omítek a malt, které jsou určené i pro běžné použití. Tento vývoj sebou však přináší celou řadu problémů (asi už každý si všiml např. překvapivých trhlinek na některých nově postavených domech a vilách).

V této knize jsou přehledně popsány typy omítek, hlavní zásady jejich použití a zejména upozornění na největší rizika a problémy. Laikům bude skvělou pomůckou při výběru materiálu na opravu vlastní chalupy a profesionálům na úrovni stavbyvedoucích nebo mistrů napomůže při orientaci v technické problematice, která prodělala výrazný vývoj a je mnohdy značně podceňována.

Omítky a štuky, respektive jejich zpracování a aplikace, musí splňovat technické požadavky na povrchovou úpravu fasád a na vytvoření vnitřního povrchu staveb včetně jejich oprav. Vedle funkčních a estetických aspektů zasahují omítky do mnohem širšího okruhu stavební i sociální problematiky. Vzhledem ke svému architektonickému významu dokumentují výrazně každou epochu. Vypovídají o kreativitě a řemeslné zručnosti architektů i stavebníků různých období a oblastí. Jaký historický otisk přenechají dnešní technologie dalším generacím záleží hlavně na pracovních postupech používaných v současnosti.

1 Druhy omítek

Omítka je jedno- nebo vícevrstvá úprava stěn a stropů. Má estetickou funkci – spoluvytváří konečný vzhled povrchu, a zároveň musí splňovat stavebně-fyzikální nároky stavby. Z historického hlediska je prvním uměle připraveným stavebním materiálem malta. Již na starořímských stavbách nalézáme například nejen tehdy běžné vápenné malty, ale i malty na bázi hydraulického vápna, které tvrdly i pod vodou. V průběhu staletí se technologie výroby malt pro omítky příliš neměnila. Omítky se lišily především způsobem zpracování povrchu v průběhu jednotlivých historických období a architektonických stylů.

Teprve s nástupem cementu došlo k rychlejšímu vývoji technologií výroby malt. Od konce šedesátých let minulého století umožnila průmyslová výroba omítek výrazné rozšíření sortimentu malt pro omítky, a to používáním přesně definovaného pojiva i plniva a zejména pak dávkováním speciálních přísad.

Vývoj omítek od tradičních k novodobým je způsoben těmito základními vlivy:

1. Vývoj nových hmot, zejména pojiv, pro výrobu omítek.
2. Vývoj zdicích stavebních materiálů (náročnější podklad).
3. Vyšší a nové požadavky uživatele na omítku.
4. Požadavky na efektivitu výroby a zpracování omítek, zejména jejich zpracování na stavbě.

1.1 Rozdělení omítek dle složení

Omítka vzniká zatvrdnutím maltové směsi, která je vyrobena z těchto hlavních částí:

- plniva;
- pojiva;
- speciální přísady.

Pro rozdělení na základní druhy omítek podle jejich složení je **hlavním kritériem pojivo omítky**. Při současné výrobě omítek dochází k překrývání a kombinaci pojiv, pro rozdělení je rozhodující převažující typ pojiva. Prakticky všechny průmyslově vyráběné minerální omítky obsahují určitý (menší) podíl zušlechťujících, především organických, přísad.

Typ pojiva	Typ omítky	Převládající druh pojiva	Oblast použití
minerální	vápenná	vápno, hydraulické vápno	vnitřní omítky, oblast restaurování
	vápenocementová	vápno, cement (obvyklý poměr cca 2 : 1)	běžné omítky, speciální (např. sanační, tepelně-izolační, spec. stěrky, spárovací, akustické, protipožární atd.)
	cementová	cement, vápno ve velmi malém množství pro lepší zpracování	
	sádrová (vápenosádrová)	sádra (event. vápno)	vnitřní a protipožární omítky
	hliněná	jíl	tenkovrstvé omítky, vysrávky
organické	silikonová	silikonová disperze	vnitřní omítky, zdravé bydlení, ekologické, restaurování
	disperzní (akrylátová)	akrylátová disperze	
	silikátové	vodní sklo, disperze	

Základní typy omítek dle pojiva

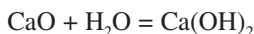
Tab. 1

Technologické vlastnosti malt pro omítky jsou také z velké části **dány typem pojiva**. Pojivo zajišťuje především přilnavost (přidrženost ke zdivu) a pevnost omítky a zároveň také plastičnost a trvanlivost. Z technologického hlediska rozlišujeme dva hlavní typy minerálního pojiva (viz tab. 1), ovšem celkově rozdělujeme pojivo na tři skupiny:

- **vzdušná**, která na vzduchu umožní zatvrdnutí omítky a v běžných podmínkách vytvářejí trvanlivou povrchovou úpravu, ale malta se vzdušným pojivem ztrácí své vlastnosti působením vody (vápno, sádra, jíl);
- **hydraulická** pojiva trvale odolná proti působení vody, malta s hydraulickým pojivem je schopná tvrdnout i pod vodou (hydraulické vápno, cement);
- **organická** pojiva (především disperze).

Vápno je materiál, který je historicky nejvíce spojen s výrobou malt pro omítky. Velmi staré vápenky, nebo jejich zbytky, můžeme nalézt po celé naší zemi. Vápenec se páčil v milířích při poměrně nízkých teplotách. Výrazné zlepšení kvality vápna přinesly teprve pece (*obr. 1*). Takto vyrobené vzdušné vápno může získat dobré technologické vlastnosti jen dokonalým vyhašením a uležením. Nejkratší doba pro vyzrání je tři týdny, ale na význačné stavby se nechávalo vápno uležet zakopané v zemi i po dobu několika let.

Hašení vápna je chemická reakce, při níž se mění oxid vápenatý na hydroxid vápenatý:

Při této reakci dochází k podstatnému zvětšení objemu vápna. S tím je spojena jedna z typických poruch omítek, tzv. **střílení vápna**. Pokud je použito nedostatečně vyhašené vápno, dochází k dodatečné hydrataci až v omítce.

Dnes se k výrobě vápenných nebo nastavovaných malt (s menším množstvím cementu) používá většinou průmyslově vyhašené vápno, tzv. vápenný hydrát. Přesto je lepší při výrobě maltové směsi pro omítku ponechat vápenný hydrát několik dní před zapracováním do omítky rozmíchaný s vodou ve formě vápenné kaše.

pozor

Nedostatečně vyhašené vápno způsobí poruchy – tzv. „střílení“ omítky.

Obr. 1

Historická vápenka
ve Velké Chuchli

Hydraulické vápno se vyrábí přidáním přísad (tras) do vápence, a to většinou před jeho vypálením. V dnešní době se již téměř nepoužívá, je nahrazeno cementem.

Nejstarším typem pojiva je ale **sádra**. V našich podmínkách pojivo používané především pro interiérové omítky. Sádra je získávána odvodňováním sádrovce $\text{CaSO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$ nebo částečným rozkladem anhydritu CaSO_4 . Sádra tvrdne zpětným přijímáním vody, není však při větších změnách teplot a vlhkosti stabilní. Vlivem klimatických